

MARCUS LEROY, "AFRIKA RETOUR"

Davidsonfonds/Clauwaert, Leuven, 1993, 249 pag.

"... je medewerkers enthousiast maken voor iets waar je zelf helemaal niet in gelooft, is een zware taak." (p. 167)

Dit boek is een betrekkelijk vlot geschreven 'documentaire', een actueel en kritisch verhaal over de officiële Belgische en de internationale ontwikkelingssamenwerking in Zaïre, met onder meer op de achtergrond de tal van NGO's en de lobby's uit de zakenwereld die een graantje willen meepikken. Het is tevens een 'verslag' over de grote breuk tussen Zaïre en België, in de jaren 1990 - 1991, met als inzet de ontwikkelingssamenwerking.

Groot is de ontuchtering van Lodewijk, het hoofdpersonage, bij de confrontatie met de Zaïrese realiteit: de ontgoochelende contacten met de vermeende lokale elites en met de zelfverzekerde en verwaande paleo-Belgen, de onvoorstelbare invloed van de Belgische partijpolitiek en de vakbondsbelangen op de ontwikkelingssamenwerking, de hypocrisie (of is het een dosis naïviteit ?) van blank en zwart, de corruptie op allerlei echelons, de afpersing enz.

De landschappen en de mensen, zowel Europeanen als Afrikanen, worden in sobere, fijne trekken en met scherpe prikkels getypeerd zonder te vervallen in de aloude clichés over Negro-Afrika. Met veel humor en een grote dosis sarcasme brengt de schrijver een koel-realistisch verhaal met sterke, ontroerende momenten: dat van de totale mislukking van de ontwikkelingssamenwerking, tegen de achtergrond van een chaotisch, leeggeplunderd, mislukt land in de stevige greep van een dictatoriaal regime dat berust op een tot instelling verheven algemene corruptie. Het is het zoveelste relaas van de botsing tussen twee werelden en twee culturen: de cultuur van het rijke noorden, dat de Afrikanen blijft misprijzen en de cultuur van de aloude maar diep gefrustreerde Afrikaanse maatschappij, die de golfslag van de geschiedenis niet heeft kunnen bijhouden.

De ontwikkelingssamenwerking wordt hoe langer hoe meer een financieel circus; of anders uitgedrukt: een aanhangsel van Buitenlandse Handel. De ontwikkelingssamenwerkers - de 'experts' - besteden een groot deel van hun tijd en energie aan discussies over wat er moest gebeuren en hoe en of het wel zin had. Hele bibliotheken zijn daarmee al gevuld, maar toch blijft men doorgaan in de boosheid zonder ooit tot een conclusie te komen. Merkwaardig worden deze discussies bijna uitsluitend gevoerd aan de kant van de donoren. De ontvangers van de hulp laten zich nauwelijks horen of hen wordt de mond gesnoerd.

Tenslotte zegt de schrijver dat er in de Afrikaanse landen maar twee houdingen meer mogelijk zijn: weggaan of cynisme. Alleen met cynisme kan men zich overeind houden, want de ontwikkelingssamenwerking in Zaïre hield een hoop mensen aan het werk en bezorgde hen een goed betaalde baan. Die tijd is voorlopig voorbij! Nadat de leerkrachten uit Zaïre teruggetrokken werden zegt Lodewijk niet zonder ironie: *Het doel van een expert in de ontwikkelingssamenwerking is immers zichzelf overbodig maken. Deze mensen hebben dat doel bereikt. Het is een overwinning op de onderontwikkeling* (p. 161).

Van 1985 tot 1991 leidde **Marcus Leroy** de Belgische ontwikkelingssamenwerking in Kinshasa. Zijn ervaringen heeft hij aan het papier toevertrouwd. Maar om een of andere reden durfde hij dat niet op een directe manier doen, vandaar deze opzichtige vermomming in een 'roman-die-meer-is' .

Bespreking door:

Patrick WYMEERSCH

Every issue of AFRICA FOCUS provides in the AFRICA REVIEW a survey of one or two African countries. The choice is related, if possible, to articles published in the issue.

The survey of the following countries has already been published :

ALGERIA in Vol. 7, 1991, nr. 3	NIGERIA in Vol. 5, 1989, nr. 3-4
ANGOLA in Vol. 4, 1988, nr. 3-4	RWANDA in Vol. 6, 1990, nr. 1
BENIN in Vol. 5, 1989, nr. 1-2	SENEGAL in Vol. 9, 1993, nr. 3-4
BURUNDI in Vol. 7, 1991, nr. 2	SWAZILAND in Vol. 7, 1991, nr. 3
BOTSWANA in Vol. 6, 1990, nr. 2	SOUTH AFRICA in Vol. 5, 1989, nr. 1-2
CAMEROON in Vol. 7, 1991, nr. 4	TANZANIA in Vol. 7, 1991, nr. 1
GAMBIA in Vol. 8, 1992, nr. 1	TOGO in Vol. 4, 1988, nr. 1-2
GHANA in Vol. 8, 1992, nr. 2	UGANDA in Vol. 8, 1992, nr. 1
IVORY COAST in Vol., 7, 1991, nr. 2	ZAMBIA in Vol. 9, 1993, nr. 1-2
KENYA in Vol. 7, 1991, nr. 1	ZAIRE in Vol. 4, 1988, nr. 1-2
LIBERIA in Vol. 4, 1988, nr. 1-2	ZIMBABWE in Vol. 6, 1990, nr.3-4
LIBYA in Vol. 4, 1988, nr. 3-4	
MADAGASCAR in Vol. 6, 1990, nr. 1	
MALI in Vol. 5, 1989, nr. 3-4	
MOROCCO in Vol. 6, 1990, nr. 2	
NAMIBIA in Vol. 7, 1991, nr. 4	